

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

ТЕМА: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОВОЇ
РОБОТУ ВИКОНАЛА СТУДЕНТКА ММ-**14-1/9** ГРУПИ
ГУБАНОВА АНГЕЛІНА РУСЛАНІВНА
ВИКЛАДАЧ МОРЕНКО Є.М.

ДНІПРОПЕТРОВСЬК **2016**

ТЕМА: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОВОЇ.

План:

1. Литовські статuti та закріпачення селян.
2. Люблінська унія 1569 р. та її наслідки для України.
3. Берестейська унія, її причини та наслідки.

1. ЛИТОВСЬКІ СТАТУТИ ТА ЗАКРІПАЧЕННЯ СЕЛЯН

XVI СТОЛІТТЯ

1529 р.

Перший
Литовський
статут

Кодекс законів,
який зміцнював права
шляхти-землевласників,
затверджував
їх владу над
залежним селянством,
оберігав
приватну власність.
Юридичне закріплення
прав шляхти
на землю

1566 р.

Другий
Литовський
(Волинський)
статут

Скасування
обмежень
на земельну власність
шляхти,
збільшення покарань
для селян,
визначення
строку розшуку
для втікача до 10 років

1588 р.

Третій
(Новий)
Литовський
статут

Юридичне
узаконив
всі форми
шляхетського
землеволодіння.
Остаточно
закріпачив селян

Худобець О.А. Київ Україна 2011

Литовський статут 1588 р.

- найбільш досконалий у правничій площині й технічно відпрацьований
- був гарантією станових прав навіть православних можновладців у політичних зазіханнях польських магнатів
- деякою мірою захищав автономістичні тенденції різних народів у складі Великого князівства Литовського, а потім Речі Посполитої.

ЗАКРЕПОЩЕНИЕ РУССКОГО КРЕСТЬЯНСТВА

Причины

**Низкая
производительность
крестьянских хозяйств**

**Экономическая
зависимость крестьян
от феодалов**

Постоянно возникавшие расходы на поддержание обороноспособности страны и необходимость укрепления ее основы — служилого сословия — помещиков-землевладельцев

Необходимость обеспечения господствующих слоев бесплатной рабочей силой путем прикрепления крестьян к земле и феодалу

Крепостное право — наиболее тяжелая форма зависимости крестьян от помещиков, власть которых распространилась на личность, труд и имущество принадлежавших им крестьян

www.hist-world.com

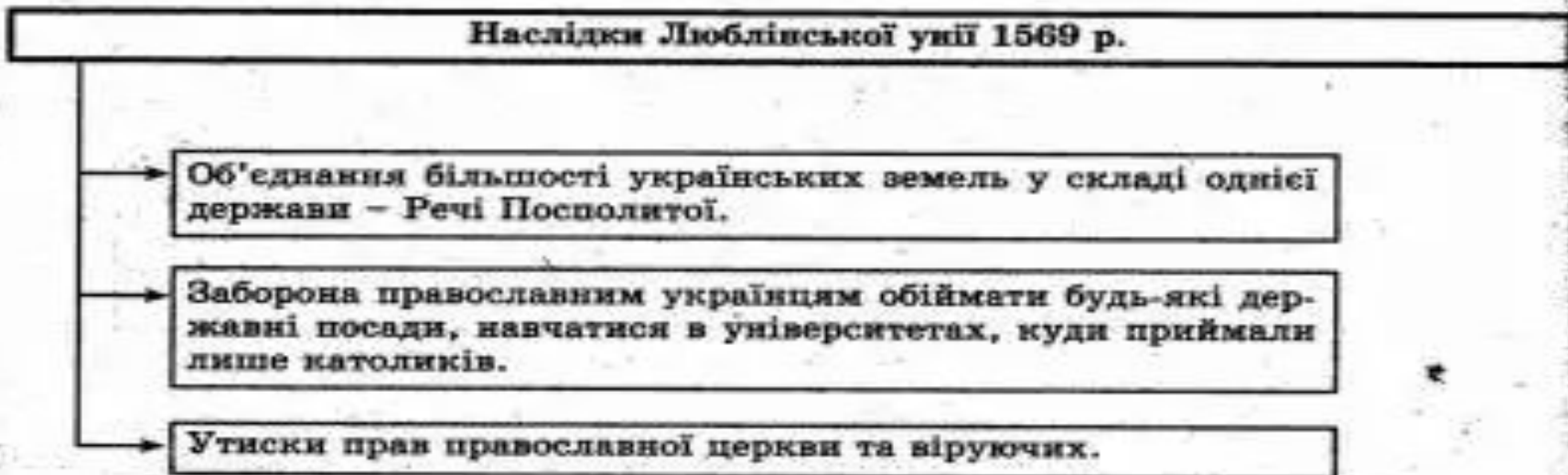
Рис. 6. Знатный франк захватывает крестьянскую землю. Объясните, почему крестьяне вынуждены подчиниться землевладельцу. Что выражают лица и жесты крестьян? Как держатся дружинники?

Люблінська унія 1569 р. та її наслідки для українських земель

1569 р. Польща та Литва уклали в місті Любліні унію (союз). Ця подія змінила долю українських земель, що входили до складу цих держав.

ЛЮБЛІНСЬКА УНІЯ - ЯН АЛОЇЗІЙ МАТЕЙКО.

Наслідки унії для України

Позитивні наслідки

- У межах однієї держави об'єдналася більшість українських земель. Це створювало передумови для перетворення українського народу в націю.
- У Речі Посполитій запорозьке козацтво активно втягувалося в політичне життя і швидко переросло в самостійну політичну силу.
- В Україні розширилася мережа закладів освіти, посилився вплив культури Західної Європи.

Негативні наслідки

- Збільшилися повинності та податки для селян і міщан.
- Українське населення зазнавало національно-релігійних утисків.
- Багато українських князів і шляхта ополячилися (відбувалася полонізація знаті). Це означало, що українське суспільство втрачало свою політичну еліту.
- Українці потерпали від сваволі з боку шляхти й коронного польського війська.
- Польська держава була неспроможна захистити українські землі від турецько-татарської агресії.

Таким чином, наслідки Люблінської унії для українців були суперечливими, вони значно ускладнили процес формування української нації.

Передумови Люблінської унії 1569 р.

Глибока криза Великого князівства Литовського була зумовлена поразками в московсько-литовських війнах XVI ст., особливо в Лівонській. Це штовхало правлячі кола Литви на пошук реального союзника

Польща прагнула скористатися послабленням Литви для реалізації давніх планів експансії на Схід, до якої штовхала шляхта, що сподівалась здобути нові землі й маєтки

Українська сторона сподівалась, що об'єднана держава зможе налагодити ефективну оборону проти татарських нападів, а також припиняться наїзди польської шляхти на маєтки української шляхти у прикордонних областях

Литовські магнати, прихильники незалежності, втрачають свій вплив. Дрібна і середня шляхта сподівається, що в результаті унії вона отримає нові привілеї, якими користується польська шляхта

Польські магнати й шляхта, що були втягнуті в товарно-грошові відносини, сподівалися здобути нові землі та залежних селян, які б давали ще більше товарного хліба, що експортувався на захід

Українські князі підтримували унію за умови збереження православ'я і місцевих звичаїв. Українська православна шляхта сподівалась на нові привілеї, якими користувалася польська

Берестейська церковна унія 1596 р. Утворення греко-католицької церкви

Собор у м. Бересті
жовтень 1596 р.

Католицька церква

Православна церква

Палац К. Острозького
у Бересті

Прихильники унії

- Вищі церковні ієрархи;
- частина магнатів і шляхти;
- частина міщан.

Супротивники унії

- Приходські священики;
- селяни;
- церковні братства.

Засудили й прокляли одне одного

Умови об'єднання

- Визнання верховенства Папи Римського;
- визначення католицької догматики про чистилище, походження Бога-Духа Святого від Бога-Отця і Бога-Сина;
- збереження візантійського (православного) обряду та юліанського календаря.

Наслідок

Поділ церков

Католицька церква
(римо-католицька)

Уніатська церква
(греко-католицька)

Православна церква
(грецька або візантійська)

Офіційно
заборонена

Вплив Берестейської унії на церковне життя в Україні

*Політика польського короля
Сигізмунда III*

- Наказ православним віруючим підкорятися духовній владі уніатських єпископів;
- ліквідація православної ієрархії;
- відбирання церков і монастирів у православних віруючих і передача їх уніатам.

Заперечення

**Православна
церква**

Православна шляхта, міщанство

Братства

Запорозьке козацтво

Підтримка

БЕРЕСТЕЦЬКА УНІЯ

Берестецька унія- це об'єднання православної і католицької церкви з ініціативи частини українського православного духовенства при підтримці польських єзуїтських кіл.

Основна ідея Берестецької унії – рівноправне об'єднання двох християнських церков, збереження православних обрядів, національної мови, зрівняння прав католиків і православних.

Берестецька унія та опозиція проти неї розкололи суспільство на три церкви: православної, католицьку, уніатську (греко-католицьку) , розділили пізніше українські землі на лівобережні і правобережні.

Вплив Берестейської церковної унії на розвиток церковного життя в Україні

1. Берестейська унія погіршила становище православної церкви, проте вірною їй залишалася більшість тодішнього українського населення.
2. Розгортання боротьби за відновлення прав утискуваної церкви, до якої примкнули представники всіх верств українського суспільства, а очолили їх братства.
  - Широких повноважень братствам давало право ставропігії, що деякі з них отримували від східних патріархів
  - Ставропігія** - автономна православна одиниця (церква, монастир, братство), що підлягає юрисдикції не місцевих ієрархів, а безпосередньо патріархові, і користується спеціальними правами.
  - ставропігійними, крім львівського Успенського, з 1620 р. були Хрестовоздвиженське і київське Богоявленське братства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Відео-День в історії Берестецька унія
<http://www.youtube.com/watch?v=7eXHqt9qcKg>
2. Відео-Люблінська унія
http://www.youtube.com/watch?v=LdOfioxy9_w
3. Зображення- Люблінська унія - Ян Алоїзій Матейко.
<http://ostarbeiter.vn.ua/img/2011/04/lublinska-uniya.jpg>
4. Відео- Литовські статuti
<http://www.youtube.com/watch?v=198NMhp6r4M>